

PAŃSTWOWA FILHARMONIA
IM. KAROLA SZYMANOWSKIEGO
W KRAKOWIE

PAŃSTWOWA FILHARMONIA
IM. KAROLA SZYMANOWSKIEGO W KRAKOWIE
DYREKTOR: TADEUSZ KRZEMIŃSKI

GOŚCINNY WYSTĘP
FILHARMONII
DREZDEŃSKIEJ

WRZESIEŃ 1963
19 – czwartek
godz. 19.30

XIX SEZON KONCERTOWY

PROGRAM NR 3

SLUB

Wir führen Wissen.

Dresdner
Philharmonie

W Y K O N A W C Y

HEINZ BONGARTZ

dyrygent

ANNEROSE SCHMIDT

fortepian

ORKIESTRA FILHARMONII
DREZDEŃSKIEJ

2

P R O G R A M

E. H. MEYER — Symfonia na smyczki
Adagio molto maestoso
Assai vivace
Larghetto andante. Adagio.

B. BARTOK — II Koncert fortepianowy
Allegro. Adagio.
Presto. Allegro molto

* * *

J. BRAHMS — II Symfonia D-dur op. 73
Allegro non troppo
Adagio non troppo
Allegretto grazioso
Allegro con spirito

Dyrekcja zastrzega sobie prawo zmiany programu

3

SLUB

Wir führen Wissen.

Dresdner
Philharmonie

HEINZ BONGARTZ

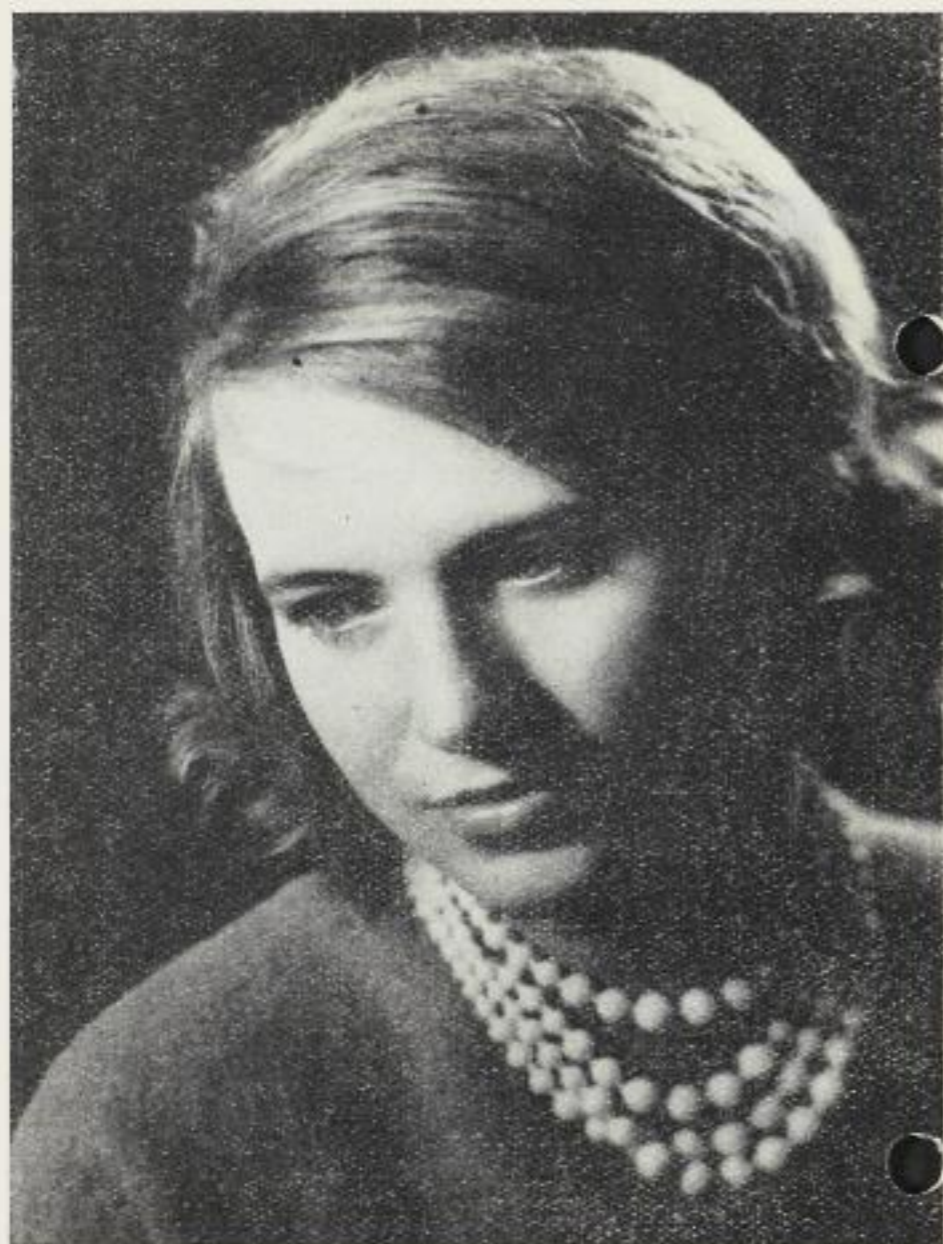
HEINZ BONGARTZ

Dyrygent Drezdeńskiej Filharmonii, studiował w Konserwatorium w Krefeld, a następnie u Fritza Steinbacha, Elly Ney i Dr. Neitzl'a. W latach 1924—1926 był on dyrygentem berlińskiej symfonicznej orkiestry, od 1926—1930 był kierownikiem artystycznym orkiestry w Meiningen. Do 1944 roku pracował kolejno w Gotha, Kassel i Saarbrücken jako pierwszy dyrygent.

Po wojnie światowej powołany zostaje na stanowisko profesora klasy dyrygenckiej i operowej do Konserwatorium w Lipsku. Od 1947 jest I dyrygentem i kierownikiem artystycznym Filharmonii Drezdeńskiej, której znakomite koncerty i liczne tournée artystyczne znane są dziś w całym świecie muzycznym.

Drezdeńska Orkiestra koncertowała w Bułgarii, Chinach, Francji, Włoszech, Austrii, Polsce, Portugalii, Rumunii, w ZSRR, Hiszpanii, Szwajcarii, Czechosłowacji i na Węgrzech.

Prasa zagraniczna wysoko ocenia zespół drezdeński, i jej znakomitego dyrygenta.

ANNEROSE SCHMIDT

ANNEROSE SCHMIDT

koncertuje od 9 roku życia. Mając 12 lat otrzymuje już dyplom. Kończy Wyższą Szkołę Muzyczną w Lipsku ze specjalnym wyróżnieniem.

W 1955 bierze udział w Międzynarodowym Konkursie im. Chopina w Warszawie a w listopadzie tego roku otrzymuje I nagrodę na Międzynarodowym Konkursie Schumanna, jak również I nagrodę artystyczną 1961 roku. Annerose Schmidt występuje z licznymi recitalami i bierze udział w koncertach symfonicznych pod dyrekcjami Konwitschnego, Romansklego, Scherchena, Mazura i in. Występuje w Telewizji i Radio.

Występy artystki cieszą się olbrzymim powodzeniem.

FILHARMONIA DREZDEŃSKA

Filharmonia Drezdeńska powstała w 1870 roku jako Orkiestra Domu Rzemieślniczego (Gewerbehausorchester) a w 1924 przejęła nazwę „Filharmonia Drezdeńska”. W ciągu swego, ponad 90 lat liczącego istnienia, wielu wybitnych artystów i dyrygentów kierowało tą instytucją. Opinia i sława tego zespołu docierała zagranicę, a liczne tournée artystyczne ugruntowały jej wysoką rangę. Już w 1879 r. Orkiestra drezdeńska koncertuje w Warszawie, w 1883 w Amsterdamie, następnie w Danii i Szwecji, zaś w 1909 w Ameryce, gdzie w trzydziestu miastach daje 56 koncertów. W 1921 powtórnie wyjeżdża do Szwecji.

Orkiestra ta związana jest z drezdeńskim ruchem amatorskim, co umożliwia jej wykonanie wielkich dzieł oratoryjnych.

Już w latach 80-tych odbywały się koncerty o charakterze kulturalno-wychowawczym, ujęte w cykle historyczne od Bacha do Wagnera.

Od 1918 r. organizuje Filharmonia Drezdeńska koncerty dla świata pracy i dla szkół, na co otrzymuje specjalną dotację.

Z roku na rok zacieśniają się kontakty między artystami a słuchaczami. Poza koncertami abonamentowymi, odbywają się specjalne koncerty dla świata pracy, koncerty szkolne oraz letnie koncerty popularne w ogrodach pałacowych w Pillnitz i w drezdeńskim Zwingerze.

Druga wojna światowa zniszczyła ogromnie Drezno. Mimo to już w czerwcu 1945 roku odbył się pierwszy koncert symfoniczny, pierwszy w Niemczech po działaniach wojennych. Bez stałej siedziby i bez stałej gaży, pracował zespół muzyków z całym oddaniem dla sztuki.

Decydującym impulsem do dalszego rozwoju słynnej orkiestry, było objęcie kierownictwa przez Heinza Bongartza w 1947 roku. Heinz Bongartz, do dnia dzisiejszego stoi na czele drezdeńskiego zespołu. Pod jego kierunkiem Filharmonia wyjeżdżała już na liczne koncerty które stały się wielkim triumfem dyrygenta i orkiestry.

Wyjazdy te obejmowały: Francję, Rumunię, Włochy, Hiszpanię, Portugalię, Szwajcarię, Polskę, Czechosłowację i Chiny. Osiągnięcia artystyczne znalazły pełne uznanie w swej ojczyźnie.

1. września 1951 orkiestra zaliczona zostaje do „specjalnej klasy artystycznej” a w 1954 do klasy „mistrzowskich orkiestr symfonicznych”. W 1958 odznaczona zostaje krzyżem zasługi, zaś profesor Bongartz jej kierownik artystyczny i I dyrygent otrzymuje Nagrodę Narodową i wiele zaszczytnych odznaczeń.

ERNST HERMAN MEYER (ur. 1905)

Symfonia na orkiestrę smyczkową

E. H. Meyer, obecnie dyrektor Instytutu Muzykologicznego na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie i członek Niemieckiej Akademii Nauk, należy do tych kompozytorów, którzy kształtują oblicze nowej muzyki w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Związany od młodości z ruchem robotniczym, postawił swoją twórczość przede wszystkim na jego służbie. Stąd domeną działalności kompozytorskiej Meyera jest muzyka wokalna, pieśni i utwory chóralne, z których wiele powstało w czasie jego nielegalnej pracy w hitlerowskich Niemczech i później, na emigracji w Anglii. Po wojnie – postępując po wyznaczonej sobie linii – tworzy Meyer głównie kantaty i oratoria, związane treściowo z walką o pokój i budową socjalizmu w NRD. Najpopularniejszym z tych dwóch jest *Mansfelder Oratorium*, za które otrzymał kompozytor Nagrodę Państwową. Z czysto instrumentalnych, kameralnych i orkiestralnych dzieł Meyera na czoło wysuwają się dwa: *Prolog symfoniczny* i pochodząca z 1946 roku *Symfonia na orkiestrę smyczkową*.

Cztery części interesującej, gęstej brzmieniowo *Symfonii* to: dramatyczne *Adagio, molto maestoso*, techniczno-wirtuozowskie *Assai vivace*, ekspresyjne *Larghetto andante* i majestatyczne *Adagio* utrzymane w wariacyjnej formie chaconny.

BELA BARTOK (1881–1945)

II Koncert fortepianowy

Styl fortepianowy zawdzięcza Bartokowi, który sam był bardzo dobrym pianistą, nowe impulsy. Fortepian nie jest u Bartoka nosicielem melodii, lecz w pierwszym rzędzie rytmu i harmonii. Ta charakterystyczna właściwość, wyróżniająca tak zdecydowanie sławne *Allegro Barbaro* czy *I Koncert fortepianowy* (1926), cechuje także *II Koncert fortepianowy* z 1931 roku. Rytm pozostaje nadal czynnikiem nadrzędnym – z rytmicznych impulsów rodzi się całe dramatyczne i emocjonalne życie kompozycji. Jednocześnie jednak więcej wagi przykładu tu Bartok do wartości kolorystycznych zarówno w partii fortepianowej, jak i orkiestrowej a także do formalnych i kontrapunktycznych problemów. Harmonia staje się mniej radykalna; przenikają do niej i do melodyki elementy prostsze, diatoniczne. *II Koncert* sygnalizuje już nowy etap stylistyczny w twórczości Bartoka, zapowiada zwrot w kierunku całkowicie zresztą indywidualnie przezeń interpretowanego neoklasycyzmu.

II Koncert jest trzyczęściowy. I część (*Allegro*) ma najbardziej „klasyczny” przebieg, w którym nie brak nawet krótkiej popisowej kadencji solisty. W całym utworze posiada decydujący głos fortepian, a rywalizację z nim podejmują tylko instrumenty dęte i perkusyjne. Oryginalnie rozwija się II część (*Adagio*), gdzie delikatne brzmienia smyczków i recytatyw fortepianu na niepokojącym tle kotłów przerwane zostają nagle wzburzonym *Presto*. Rytmiczna witalność decyduje o profilu finałowego ronda (*Allegro molto*), w którego epizodach pojawiają się motywy I części. Również tutaj zwraca uwagę ciekawe wykorzystanie kotłów.

JAN BRAHMS (1833–1897)

II Symfonia D-dur op. 73

Dwadzieścia lat tworzył Brahms *I Symfonię*, w trzy miesiące napisał *Drugą*. Zebrane doświadczenia pomogły mu w pracy, a osiągnięty sukces uskrzydlił jego fantazję. *II Symfonia* powstała latem 1877 w uroczej miejscowości Pörschach, gdzie Brahms spędzał wtedy wakacje. Nowemu dziełu udzieliła się też swojskość i serdeczność austriackiej wsi. Bezpośredni kontakt z przyrodą był dla Brahmsa źródłem wielu wzruszeń i echa ich odchodzą nas razem z dźwiękami *II Symfonii*, w której – więcej niż w jakimkolwiek innym symfonicznym dziele tego romantycznego klasyka znaleźć można związków z muzyką ludową.

Symfonię D-dur nazwano „Pastoralną”. Ale nie należy doszukiwać się w niej jakiegoś programu; nie ma tu nawet żadnych tytułów, które – jak w *Symfonii Pastoralnej* Beethovena – kierowałyby fantazję słuchacza w ogólnie choćby określonym kierunku. Brahms był przeciwnikiem muzyki programowej i wszelka ilustracyjność była mu zupełnie obca, co nie przeszkadzało jednak, że w poszczególnych kompozycjach znajdowały artystyczne odbicie jego osobiste przeżycia i wrażenia.

O swej *II Symfonii* powiedział Brahms, że brzmi ona „wesoło i przyjemnie jakby była napisana specjalnie dla świeżo zaślubionej pary”. Nie wiadomo jednak co by o tej wesołości owa para powiedziała. Jest to bowiem – trzeba stwierdzić – wesołość samotnego i zgorzkniałego nieco marzyciela, często przesłonięta melancholią i zadumą. Ale w stosunku do pozostałych trzech symfonii Brahmsa jest *Symfonia D-dur* z pewnością nieporównanie lżejsza i pogodniejsza.

Biograf Brahmsa, Pohl, stwierdza, że w *Symfonii D-dur* „życie i siły tryskają wszędzie a przy tym

jest w niej głębia uczucia i swojskość”. Ten jednorodny klimat wiąże się z typową dla Brahmsa zasadą wariacyjności. Nie tylko pierwsza, ale i pozostałe części rozwijają się z niepozornego pogodnego motywu, który wprowadzają wiolonczele i kontrabasy jakby w formie przedtaktu do melodii głównego tematu, intonowanego przez rogi. Drugim tematem I części (*Allegro non troppo*) jest piękna melodia wiolonczel. W bukoliczny nastrój wprowadza ona nutę owej charakterystycznej dla Brahmsa zadumy, złagodzonej tu jednak wdzięcznymi figurami I i II skrzypiec. W całej I części tkwi olbrzymie bogactwo ważkich myśli muzycznych. Zdaje się – ktoś to ładnie określił – jakby kompozytor, błędząc wzrokiem po rozległym krajobrazie, odnajdywał wciąż nowe, interesujące szczegóły.

Bardziej refleksyjny charakter ma II część (*Adagio non troppo*). W pogodnej na ogół *Symfonii* brzmi ona trochę obco, ale tęsknym liryzmem podkreśla lżejszą atmosferę jej pozostałych ogniw.

Pewne reminiscencje nastrojowe *Adagia* przejawiają się jeszcze w żartobliwym *Allegretto grazioso* (III cz.). Podziwu godne jest wariacyjne przekształcanie głównego tematu tej części o formie zbliżonej do ronda. Szybko zmieniają się dźwiękowe obrazy. Naiwna, ludowa w charakterze i rytmice melodia oboju wprowadza początkowo pastoralny nastrój, który jednak ustępuje nagle miejsca żartobliwej grotesce. Fragmenty melodii chwytają na zmianę różne instrumenty, trwa wesoła walka i znowu powraca początkowy nastrój. Trzykrotnie powtarza się refren i w końcu cicho przebrzmiewa. Pastoralny charakter *Symfonii D-dur* ujawnia się znowu w pełni w jej finałowym *Allegro con spirito*. Tu prawie niepodzielnie panuje pogodny, miejscami nawet hałaśliwie wesoły nastrój. Ustala go zwawy temat główny, który po tajemniczym nieco wstępie podejmuje cała orkiestra, a utwierdza wiele tematów pobocznych. Jeżeli sławny dyrygent Hans

von Bülow nazwał kiedyś Brahmsa „spadkobiercą
Luigiego i Ludwika to znaczy Cherubiniego i Bee-
thovena, to słowa te można zastosować właśnie
do finału *II Symfonii*, łączącego pieczołowite wy-
pracowanie każdej nuty z męską, szorstką nieco
tematyką.

Stanisław Haraschin

Cena zł 3.—

KALENDARZ KONCERTOWY

25. września 1963 godz. 19.30

Gościnny występ

Wielkiej Orkiestry Symfonicznej
Wszeczwiążkowego Radia i Telewizji
pod dyrekcją
Genadija Roźdlestwieńskiego

w programie:

Skriabin – III Symfonia
Czajkowski – V Symfonia

Faint, illegible text at the top of the left page, possibly bleed-through from the reverse side.

Faint, illegible text enclosed in a rectangular box on the left page.

Faint, illegible text at the bottom of the left page, possibly bleed-through from the reverse side.

PROGRAM

